

TÂM SỰ NGƯỜI LÍNH GIÀ: KHÓC CHO MỘT LÃNH TỤ

Những giờ phút cuối cùng của TT Ngô Đình Diệm:

T trong các vết thương, không vết thương nào đau dai dẳng như vết thương lòng. Tao nhức nhối, tao khổ sở, tao căm hờn đến suốt mấy năm trời, nó chỉ thật sự chấm dứt vào sáng ngày 2/11/1963, khi tao tận mắt chứng kiến cái chết của cố TT Ngô Đình Diệm.

Cái chết bi thảm oan nghiệt của một lãnh tụ, và tao một lần nữa đã không thể cầm được nước mắt. Tao đã khóc! Đúng ra, đời tao, tao cóc coi ai là lãnh tụ. Tánh tao là phè, ngang ngược đã quen, thế nên trong đời, ngoài việc thờ phượng Đức Phật và thờ bố, tao đêch có coi ai ra gì. Với tao, ai cũng thế thôi, cũng có bằng đó cái đầu, bằng đó cái tay, và bằng đó cái chân, chứ nào có nhiều hơn tao cái gì?

Tao nghĩ tao đi lính là để trả thù nhà, đền nợ nước, chứ có phải vì ông kẹ, ông lãnh tụ nào đâu. Ngay cả khi ông Diệm về chấp chính, lòng tao cứ thản nhiên, không mảy may xúc động.

Ông không về thì ông khác về. Ông không làm thủ tướng thì ông khác làm thủ tướng. Trong suốt 9 năm dưới triều đại uy nghi của ông, tao chớ có bao giờ đứng lên ngoác mồm ra hát bài... suy tôn Ngô Tổng thống:

*"Ai bao năm vì sông núi quên thân mình.
Cứu đất nước thề tranh đấu cho tự do..."*

Nhìn lại trong dòng sử Việt, thiếu gì người vì sông núi quên thân mình, thiếu gì người vì nước mà tranh đấu cho tự do, chứ đâu phải chỉ có mình ông Diệm mà phải đem ông ấy ra suy tôn. Chưa hết, nào là "Ngô Tổng thống muôn năm."

Sao lại muôn năm? Muôn năm có nghĩa là hơn một ngàn năm. Con người ta sống thọ lắm chỉ được trăm năm. Rán gân cổ lên mà tung hô chúc tụng thì cũng không cướp quyền tạo

hoá được. Nếu định ám chỉ là danh thơm của ông sẽ lưu truyền đến muôn năm thì cũng đúng là nói phét. Ông đã chết đâu, ông đã làm xong việc đâu mà biết ông thơm hay thối để dựa vào đó mà bốc hay chửi.

Ôi, hát với hò cái kiểu như vậy chẳng khác gì hại ông, cho ông uống viên thuốc độc bọc đường. Cũng chỉ vì cho là như thế nên thế giới giữa tao và ông tổng thống nó nhạt nhẽo, nó xa lắc xa lơ. Tao chưa bao giờ được nhìn con người thật của ông, ngoại trừ một lần thoáng thấy ông xa xa, tay đang cầm ba-toong, đầu đội mũ nỉ, mặc com lê xám đang đi kinh lý tại thị xã Đông Hà.

Đầu năm 1963. Chán đời. Tao đâm đơn xin sang ngành thiết giáp và được cử đi học khoa chuyên môn về binh chủng này. Mãn khoá, lãnh Sự vụ lệnh về một đơn vị thiết vận xa tại Bến Cát, Bình Dương, thuộc quyền sở hữu của SĐ5BB mà Tư lệnh là Đại tá Nguyễn Văn Thiệu. So với ông tư lệnh này thì đường binh nghiệp của tao có điều... rùng rợn. Khi tao là trung sĩ thì ông đang là dân. Khi tao lên thượng sĩ thì ông ra trường thiếu úy. Và bây giờ ông là đại tá thì tao vẫn là... thượng sĩ. Đấy, đời kỳ quái như vậy bố ai mà hiểu được.

Trưa 1/11/1963, chi đoàn thiết giáp của tao được lệnh xếp hàng về Sài Gòn, nói là để tăng cường bảo vệ thủ đô. Qua một lần kinh nghiệm, tao biết lại giở trò với nhau đây. Thua keo này nữa thì có hy vọng từ thượng sĩ lên một phát trở thành... binh sĩ. Chẳng sao. Đã từ lâu tao không còn thiết tha gì với cái lon nữa rồi, nó bạc bẽo quá, nhớ nó làm chi cho tui.

Đến Sài Gòn, chi đội được chia ra làm 2 toán. Toán thứ nhất hợp lực với quân bạn đánh dinh Gia Long. Toán thứ nhì, có tao, làm vòng đai an ninh cho Bộ Tổng Tham Mưu, nơi đặt bản doanh của quân đảo chánh. Thế là đêm đó mặc cho thiên hạ bắn nhau chí chóe ở bên ngoài, tao ghéch súng ngồi dựa lưng vào thành xe tăng ngẫm nghĩ chuyện đời. Thấy đời chán bỏ mẹ, đánh đấm cho lắm thì cũng là quân ta bắn quân mình.

Đảo chánh thắng thì mấy cha nội chớp bu thành người hùng cách mạng để có ghế mới, lon mới, địa vị phe phẩy, tiền bạc rủng rinh, và oai quyền hét ra lửa. Thua thì các đảng đông cha nó ra ngoại quốc, để bỗng chốc thành chính khách lưu vong. Chỉ khổ cho mấy thằng lính, chẳng được cái đêch gì mà lại lãnh trọn đòn thù thay cho sếp.

Khi trời vừa sáng tỏ thì đồng hồ chỉ 6 giờ 15 phút. Lờn hiệu triệu phát ra từ một chiếc máy transistor vang lên đều đặn:

"Quân đội đã đứng lên làm cách mạng để lật đổ chế độ độc tài gia đình trị Ngô Đình Diệm và hiện đang làm chủ tình hình mọi nơi trên toàn lãnh thổ cũng như tại Dinh Gia Long, cứ điểm cuối cùng của nhà Ngô, đã hoàn toàn lọt vào tay quân cách mạng. Trung tướng Nguyễn Khánh, Tư lệnh QĐ2 kiêm Tư lệnh Vùng 2 Chiến thuật, vừa đánh điện ủng hộ Hội Đồng Quân Nhân Cách Mạng."

Tao chợt nghe tiếng nói vu vơ của một thằng lính:

– Thế ông Diệm đâu?

Một giọng khác văng vẳng:

– Hãy cầu nguyện cho ông ta!

Vừa lúc ấy toán của tao được lệnh di chuyển. Khẩu lệnh cho biết đây là cuộc hành quân phối hợp. Ai cũng ngỡ là đi tăng viện cho một chốt nào đó. Khi lọt ra khỏi cổng chính Tổng Tham Mưu, tao thấy lực lượng gồm có 3 chiếc jeep đi đầu. Chiếc tiên phong có Tướng Mai Hữu Xuân và 3 cận vệ. Chiếc thứ nhì gồm Đại tá Dương Ngọc Lắm cùng hai Đại úy Nguyễn Văn Nhung, Dương Hiếu Nghĩa. Chiếc thứ ba chở 4 người, trong đó có Đại úy Phan Hoà Hiệp. Tiếp theo sau là 2 xe M113, tao thủ thế ở chiếc thứ nhì. Và cuối cùng là 2 GMC chở đầy nhóc lính tráng, vũ khí trang bị đầy đủ.

Nửa giờ sau xe chạy vào Chợ Lớn, khi gần tới một ngôi nhà thờ, đoàn xe đi chậm lại, lính từ 2 GMC nhảy tóa xuống, nhanh như cắt toả ra đứng thế thủ, mỗi người một gốc cây. Khoảng chục người khác cũng lăm lăm đứng gác chung quanh các cửa hông nhà thờ. Xe của Tướng Mai Hữu Xuân chạy lòng vòng rồi de dít lại, đậu xa tít mãi bên kia đường.

Hai xe jeep chở các quan lớn lượn quanh một vòng rồi tiến vào sân chính diện ngôi nhà thờ. Hai chiếc M113 cũng dọt lẹ theo. Sau cái phát tay của Đại tá Lắm thì đoàn xe ngừng lại. Đại tá Lắm bước xuống, rồi Đại úy Nhung, Nghĩa, Hiệp cũng hăm hờ bước xuống. Lúc ấy tao chợt thấy Đại tá Lắm đưa mắt nhìn vào thiết vận xa của tao, rồi đưa tay ngoắc một cái, tao cũng chẳng hiểu ông ta ngoắc để làm gì.

Do phản ứng tự nhiên, tao nhanh nhẹn nhảy xuống xe chạy lại. Còn cách ông Lắm hai bước, tao giật mình đánh thót một cái vì thấy trên bậc thềm trước nhà thờ có 4 người bước ra. Người đi đầu đúng là Tổng thống Ngô Đình Diệm, sau ông là ông Nhu, còn 2 người kia tao không biết. Ông Lắm bước tới mấy bước, đứng nghiêm trước mặt ông Diệm, tay phải đưa lên chào. Vì đang ở tư thế gần nhất nên tao nghe rõ mồn một cuộc đối thoại ngắn ngủi giữa 2 người:

Đại tá Lắm: – Thừa lệnh Trung tướng Chủ tịch Hội đồng Quân nhân Cách mạng chúng tôi đến đón Cụ và ông Cố vấn.

Ông Diệm: – Ông Minh và ông Đôn đâu hè?

Đại tá Lắm: – Thừa Cụ, hai ông đang làm việc ở Tổng Tham Mưu.

Ông Diệm: – Thôi được. Thế tôi và ông Cố vấn cùng đi xe kia với ông.

Đại tá Lắm quay người lại chỉ vào xe M113 của tao: – Thừa Cù, xin mời Cù lên xe này cho.

Thật ra cho mãi lúc tới nhà thờ cha Tam và khi tận mắt nhìn thấy ông Diệm tao mới biết công tác của đoàn xe là đi đón ông Diệm và cho đến lúc này tao bàng hoàng, không thể nghĩ được rằng một ông tổng thống, dù là tổng thống bị đảo chánh, lại được người ta đón bằng một chiếc xe tăng... Ngày xưa hành quân bắt được Việt cộng, khi giải về hậu cứ thì cứ tốt nhất cũng tống nó lên chiếc GMC chứ không chơi cái trò đút vào xe bọc thép.

Khi nghe ông Lắm nói xong, bấy giờ tao thấy nét mặt ông Diệm rất bình thản, đôi mắt ông bỗng ngược lên nhìn quanh mọi người, nhìn tới ông Lắm cúi đầu xuống, nhìn tới tao, tao cũng cúi mặt xuống.

Chao ôi! Gần 30 năm rồi, đến hôm nay tao vẫn còn nhớ như in cái nhìn ấy, cái nhìn trong ánh mắt rất hiền từ, rất bao dung, rất nhẫn nhục, và tao nhớ ngày xưa mẹ tao cũng có cái nhìn như thế khi tiễn tao lên đường nhập ngũ. Nhìn xong ông Diệm vẫn im lặng.

Riêng ông Nhu khẽ nhú mày, lên tiếng:

– Không thể đón tổng thống bằng chiếc xe như vậy. Để tôi liên lạc với ông Đôn, ông Đính coi xem.

Đại tá Lắm khẽ nhún vai: – Tôi không biết. Đây là lệnh của Trung tướng Chủ tịch.

Hướng về ông Diệm, Đại tá Lắm giơ tay lên chào trong tư thế nghiêm rồi quay người bước ra.

Đại úy Nhung bước lên mấy bước, không chào hỏi gì cả, tay chỉ về thiết vận xa, miệng oang oang:

– Xin mời hai ông lên xe ngay cho.

Mặt ông Nhu đỏ bừng, giọng nói rất quyết liệt:

– Không được. Để tôi hỏi lại ông Minh, ông Đôn. Tôi đi xe nào cũng được, nhưng còn tổng thống?

– Ở đây không còn tổng thống nào cả, các ông là tù binh. Chúng tôi được lệnh bắt các ông.

Đại úy Nhung vừa nói xong thì có 2 quân nhân đến sau lưng Tổng thống Diệm, một người cầm tay phải, một người cầm tay trái đẩy ông về phía trước. Bất giác ông Nhu

quay người lại, hai tay ông đưa lên nắm vai 2 quân nhân kéo về phía sau, ông nói như quát:

– Đề yên! Không được nhục mạ Tổng thống!

Hỗn độn xảy ra trong chớp nhoáng, tao đứng đực người ra vì không biết phải làm sao. Đại úy Nhung luỳnh quỳnh rút súng ngắn bên hông ra, mũi súng chĩa thẳng vào người ông Nhu rồi đưa qua đưa lại chĩa vào ông Diệm, xong lại chĩa vào ông Nhu.

Đột nhiên, bằng một cử chỉ rất nhanh, tao thấy ông Diệm bước lên 2 bước, đứng chắn trước mặt ông Nhu, đôi mắt ông nhìn thẳng vào người Đại úy Nhung, giọng ông cất lên rất gọn, rất đanh thép:

– Bỏ súng xuống!

Đại úy Nhung run run khẩu súng trong tay chột thổng xuống, ngưng trong giây lát, rồi được dứt vào bao. Ông Diệm quay đầu xuống nói với ông Nhu:

– Lính nó không biết gì... Đừng chấp... Ta đi thôi.

Ông Nhu vượt qua ông Diệm, bước đi trước, ông Diệm đi sau, đi qua nữa là 2 người lạ mặt (sau này mới biết đó là tùy viên Đỗ Thọ và Linh mục Jean). Đại úy Nghĩa chạy nhanh đến trước M113, miệng nói lớn:

– Hạ búng xuống! Hạ búng xuống!

Cửa sau xe kêu rè rè và từ từ mở xuống. Trong hầm xe đồ đạc linh kính, nào bi đồng nước, nào ca sắt muông sắt. Tùy viên Đỗ Thọ chạy lại đưa ông Diệm chiếc cặp đen. Tay trái ông Diệm vừa sờ vào chiếc cặp thì Đại úy Nhung chạy tới giật mạnh một cái, chiếc cặp da nằm gọn trong tay Đại úy Nhung. Đại úy Dương Hiếu Nghĩa đẩy nhẹ Đỗ Thọ sang một bên rồi chỉ vào nền nhà thờ:

– Anh này lên trên kia.

Lúc ấy tao vẫn đứng ngoài, vẫn nhìn trân tráo, vẫn đứng yên như phỗng đá. Giây phút ấy tao chẳng hiểu tao nghĩ gì, có cảm giác gì, chỉ thấy nó có cái gì lạ lùng quá, khó hiểu quá. Năm bảy người lính đang vây quanh ông Diệm ông Nhu để phụ đưa 2 ông vào lòng xe. Đại úy Nhung trợn mắt, nhìn ngang nhìn ngửa, bỗng thấy tao hình như tư thế không giống ai, ông ta la lên:

– Ủa, thằng này đứng làm gì đây?

Tao chạy vội vào phía sau xe M113. Vừa lúc đó tao nghe thấy tiếng nói rất rõ của một hạ sĩ xạ thủ đại liên:

– Dạ dạ, Tổng thống cứ bước lên, đã có con đỡ bên hông rồi... Ê mày, nhẹ nhẹ thôi, coi chừng làm đau Tổng thống.

Cánh cửa xe M113 từ từ đóng lại, tao tự nhiên thấy người mình nặng như chì, leo lên xe 2 lần đều trượt xuống. Lần thứ 3 mới hì hục lên được. Đứng bên cạnh tao lúc đó là 2 anh hạ sĩ xạ thủ đại liên. Tao vừa thở hào hển vừa nói:

– Sao không để 2 ông ấy đi xe jeep cho tiện, đút vào đây làm chi cho cực?

Anh hạ sĩ ghé vào tai tao, giọng nói lạnh như tiền:

– Ông ngu bỏ mẹ đi ấy. Nếu người ta muốn "đón" thì đi bằng xe jeep. Còn muốn "giết" thì còn gì kín đáo hơn là hàm chiếc xe này.

Nghe xong tao bắt giắc lạnh từ xương sống lên tới đầu. Giết? Sao lại giết? Có gì mà đến nỗi phải giết? Đồi phương đã đầu hàng, đã xin chịu thua, nhất là đã chỉ chỗ cho mình đến mà đưa người ta đi. Vậy thì cách chức, đuổi cổ người ra khỏi nước đã là nhục lắm rồi, có chi mà phải giết? Nghĩ tới đó tao thấy kinh hoàng, thấy hoảng hốt, thấy rõ ràng rằng đi đón người theo cái cung cách ấy thì đúng là đem đi "làm thịt".

Đồng thời, một cảm giác khác làm tao tê điếng, run rẩy cả người khi nhớ ra rằng tao đang "ngồi" trên đầu một vị tổng thống. Quả thực tao chỉ muốn co giò nhảy mẹ nó xuống đất, rồi muốn ra sao thì ra.

Chiếc M113 rú lên từng hồi, rồi rầm rộ rời nhà thờ cha Tam, chạy đến đường Đồng Khánh. Khi tới đường Nguyễn Trãi thì tao thấy đoàn xe đâu mất hết. Ngoài chiếc M113 của tao chở Tổng thống Diệm và ông Nhu, chỉ còn một chiếc xe jeep chạy đầu. Xe này tao biết chắc như bắp là xe của Tướng Mai Hữu Xuân lúc đi, nhưng bây giờ thì ông ta biến đi đâu mất, trên xe ngồi đúng 5, 6 người, súng ống chĩa lên trời, lựu đạn đeo lưng lẳng xem đến là hùng dũng. Hết đường Nguyễn Trãi, xe tiến vào đường Võ Tánh và ngừng ngay trước trụ sở Tổng Nha Cảnh sát Quốc Gia.

Hôm ấy Tổng Nha CSQG không còn một bóng dáng cảnh sát. Đâu đó chung quanh các ngã đường, trước trụ sở toàn là anh em binh sĩ của Sư Đoàn 5, súng lăm lăm cầm tay canh gác rất cẩn mật. Từ trong một xe jeep khác chạy ra, trên xe có một đại tá, ông ta chỉ tay lên chiếc xe của tao rồi ra lệnh:

– Xuống! Xuống hết! Tất cả ở ngoài đứng chờ lệnh, chỉ có chiếc xe này được chạy vào với một tài xế và... anh kia.

Theo tay chỉ thì anh kia là anh chàng hạ sĩ xạ thủ đại liên. Bảy người trên xe nhảy xuống cùng với tao. Anh em bên chiếc xe jeep chạy đầu chung số phận... là ở bên ngoài ngắm cảnh.

Đúng ra, lúc này tao cứ ngỡ đến đây là hết. Giết hay giam ông Diệm thì chắc hẳn là nơi này. Tao định bụng chờ một tiếng đồng hồ mà không có lệnh lạc gì thì dù về nhà ngủ một phát cho quên cái sự đời. Mà nào ngờ, 20 phút sau, chiếc M113 lại lù lù chạy ra, tới cửa nó chạy chậm lại để chúng tao đu lên. Rồi a lê hấp xe rú lên vọt chạy như ma đuổi.

Xe chạy ngược lại đường Võ Tánh rồi quẹo phải, đến đường Cộng Hoà. Tao nhìn chàng hạ sĩ, thấy mắt nó dại đi, mặt tái mét, mười ngón tay như muốn co rúm lại. Tao thì thầm bên tai nó:

- Ông Diệm ông Nhu đâu?
- Ở dưới.
- Sao rồi?
- Ông Nhu bị tra tấn khủng khiếp rồi bị siết cổ chết bằng dây điện.
- Còn ông Diệm?
- Ông bị đề cổ ra trời thúc ké rồi ném vào thùng xe.
- Chết hay sống?
- Không biết.
- Người ta là ai?
- Không biết.

Xe tao cùng chiếc xe jeep chạy qua đường Pétrus Ký thì tới ngã rẽ Hồng Thập Tự, bên kia là Lý Thái Tổ, đường Hùng Vương, bên trái là đường Nguyễn Hoàng, thì gặp lại đoàn xe của Đại tá Lắm, Đại úy Nguyễn Văn Nhung – Phan Hòa Hiệp – Dương Hiếu Nghĩa, gồm 2 xe jeep và một M113, hai GMC, chở đầy nhóc binh sĩ. Mới thoáng qua thì cuộc gặp gỡ tưởng là vô tình, nhưng tao đoán trước là có bố trí sẵn. Thế là đội hình mau chóng được xếp lại.

Xe Đại tá Lắm đi đầu, kế là xe tao, sau đó xe của Đại úy Nhung... Tao quay đầu lại thì thấy mấy chiếc kia hình như đang bị khựng lại vì bị dân chúng ủa ra hoan hô. Tuy nhiên, ba chiếc xe dẫn đầu cứ chạy. Qua ngã tư Cao Thắng – Hồng Thập Tự, khoảng bên hông bệnh viện Từ Dũ thì tạm ngừng lại, vì bên kia chạy ngược chiều là đoàn xe nhiều chiếc của Tướng Mai Hữu Xuân. Lúc đó có một số đồng bào thấy lạ nên đổ xô đến. Tướng Xuân xuống xe đứng bên này đường.

Ông nhìn về xe Đại úy Nhung, ra tay trái 3 lần đưa lên 2 ngón tay, rồi đưa tay phải qua khỏi đầu, ngón tay trở được duỗi ra co vào đến 4 lần (giống như bóp cò súng).

Lúc ấy tao chẳng hiểu ông tướng chơi cái trò gì, chỉ thấy Đại úy Nhung gật đầu rồi đưa tay lên chào. Đoàn xe của Tướng Xuân chạy đi thì 3 chiếc xe bên này cũng lẩn bánh. Mới chạy được một quãng ngắn thì phải ngừng vì có đoàn xe lửa sắp chạy qua.

Trong giây phút chờ đợi, đột nhiên Đại úy Nhung từ trên xe jeep bên hông xe M113 nhảy sang xe tao. Miệng hét:

– Xuống! Xuống!

Tao cóc đoán được chuyện gì. Bảo xuống thì tao nhảy xuống. Mấy thằng khác cũng xuống theo. Chân vừa chạm đất, tao bỗng nghe nhiều tiếng súng nổ. Âm thanh không chát chúa, chỉ nghe văng vẳng, vì không phải nổ ở bên ngoài mà nổ ở trong lòng chiếc thiết vận xa. Tao biết chuyện gì đã xảy ra. Tao ngửa cổ nhìn lên trời, trời cao xanh thăm thẳm. Tao cắn chặt môi cô ngăn những giọt nước mắt không chảy ra để thấy tâm hồn như bị chẻ đôi, để thấy cõi lòng như đang trải qua cơn giông bão tang thương thê thảm nhất cuộc đời.

Người lính già chầm điều thuốc thứ mười, qua làn khói mờ mịt, trông đáng dấp, khuôn mặt và tư thế ngồi của ông như bức tượng "Thương Tiếc" ngày nào trước nghĩa trang quân đội. Ông tâm sự với Thăng Bờm giọng đều đều như kể chuyện:

– Mày đã đọc nhiều sách báo viết về những giây phút cuối cùng của ông Diệm. Tao cũng có đọc một số, đọc để thấy thiên hạ bị lừa đến một nửa. Thật ra các tác giả không ai lừa người đọc, vì chính họ cũng bị lừa, và họ chỉ biết sự thật có phân nửa, để rồi mọi người chỉ biết một cách đại khái rằng ông Diệm ông Nhu bị bắt ở nhà thờ cha Tam và trên đường giải về Bộ Tổng Tham Mưu thì bị Đại úy Nhung bắn ở đường Hồng Thập Tự.

Nhưng nếu mọi người tinh ý một chút, một chút thôi, thì sẽ có ngay một dấu hỏi, vì qua tấm hình do phóng viên ngoại quốc chụp được khi ông Diệm Nhu bị bắn chết thì hai ông BỊ TRÓI giật cánh khuỷu và trên đầu ngoài những vết đạn lỗ chỗ, thì trên người còn đầy những vết dao đâm. Như thế thì hai ông BỊ TRÓI ở đâu? BỊ ĐÂM ở đâu? Nếu không phải là cái thời gian 20 phút ở trụ sở Tổng Nha Cảnh sát Quốc Gia thì còn ở chỗ nào nữa?

Tiếc thay chỉ không quá 8 người biết được rằng trên đường về, chiếc xe định mệnh chở một vị Tổng thống còn được lệnh ghé qua bộ chỉ huy cảnh sát ấy! Và hỡi ơi, nếu thực đúng như lời anh chàng hạ sĩ xạ thủ đại liên, thì cả 2 ông Diệm Nhu đã bị thanh toán tại nơi này, thì Đại úy Nhung cũng "bị lừa" ông ta chẳng qua chỉ là con vật tế thần cho các sếp lớn dùng mẹo đồ vấy lên ông cái tội đã dám bắn một tổng thống, nhằm giấu đi cái bản mặt và đôi tay đầm máu của họ. Ôi, đời đều giả thật!

Thăng Bờm
nguồn: [hồn viết](#)

Tác giả cước chú:

[*] "*Tâm Sự Người Linh Già*" của tác giả Thằng Bòm đăng trên tạp chí Văn Nghệ Tiền Phong số 355 tháng 11/1990

---

*Nguồn: Internet eMail by **tkd** sưu tầm & trình bày*

*Đăng ngày thứ Bảy, October 17, 2026
tkd. Khoá 10A-72/SQTĐ/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*